

Vzdělávání přede-vším v každém regionu ČR

Inspirace
pro dobrý
volební program
i praxi po volbách

V české společnosti dorostla nová generace rodičů a vzdělávání se stalo důležitým tématem, které plní stránky médií. Rostoucí část veřejnosti si uvědomuje, že český vzdělávací systém nereaguje dost rychle na proměnu světa a z ní vyplývající vzdělávacích potřeb. Pokusy o reformu se uskutečňují bez dat a jejich kvalitní analýzy, často i bez vize, cíle i strategie.

Na regionální úrovni se ale dá vzdělávání zlepšit a změnit, a to i v rámci stávajícího legislativního rámce. Pusťte se do práce sami ve svých obcích a regionech. Tento materiál popisuje příklady dobré praxe z míst, kde už s podporou změn začali. Z míst, kde se zlepšení daří. Inspirujte se pro své politické programy a v případě úspěchu ve volbách i pro svoji politickou praxi. Vyberte si jednu možnost nebo několik. I malý krok má smysl.

Výchozí data a informace, které se promítají do situace jednotlivých regionů ČR

Mezi regiony se prohlubují rozdíly v pojetí vzdělávání a jeho kvalitě. V ČR roste socioekonomická nerovnost a rozdíly se projevují zejména regionálně.

V některých regionech, hlavně v severních a severozápadních částech ČR, se koncentrují vyloučené lokality, v nichž dochází k reprodukci různých forem chudoby a sociální deprivace.

(zdroj: Audit vzdělávacího systému v ČR 2017)

Svět se velmi rychle mění a český vzdělávací systém s tím nedrží krok

Ve Finsku se od loňského roku vyučuje podle nového kurikula, které reaguje na změny ve světě. Totéž se snaží dělat v Jižní Koreji, Kanadě, Singapuru a řadě dalších zemí. Zpoždění ČR se zvětšuje.

(zdroj: oficiální informace vlád jednotlivých zemí)

Česká republika investuje do základního a středního školství varovně podprůměrný podíl HDP 2,7 procenta oproti průměrným téměř 5 % v rámci OECD.

(zdroj: Education at the Glance 2016, OECD, Studie CERGE Nízké platy učitelů - hodně drahé šetření 2017)

70 % českých učitelů je ve své profesi nespokojeno

(zdroj: mezinárodní šetření TIMSS, 2015)

Role učitelů a kompetence, které potřebují pro vedení žáků se mění, nejsme na to připraveni

Změny ve společnosti, přírodě i technologiích přinášejí dosud nevídané výzvy i možnosti pro vzdělávání. Povedou k ještě výraznější transformaci současné role škol a učitelů. Český vzdělávací systém ale nereaguje.

(zdroj: Audit vzdělávacího systému v ČR 2017)

Na středních školách je 30 % učitelů starších 56 let

(zdroj: Informační systém Ministerstva financí 2016)

Pouze 50 % absolventů pedagogických fakult jde skutečně do praxe učit.

(zdroj: průzkum agentury SC&C, 2017)

Čeští žáci mají vůbec nejvyšší nechuť ke škole v rámci zemí OECD

(zdroj: mezinárodní šetření TIMSS, 2015)

Lidé vnímají školství jako naléhavý problém

77% respondentů zařadilo problematiku školství do kategorie „velmi naléhavé nebo docela naléhavé“

(zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, únor 2017)

Platy ředitelů a učitelů jsou srovnatelně nejnižší v zemích OECD

Průměrný plat pedagogických pracovníků v ČR je o 20.000 Kč nižší než v bankovním a ICT sektoru, o 6.000 Kč nižší než v oblasti vědy a také o 2.000 Kč nižší než v oblasti veřejné správy.

(zdroje: MŠMT a ČSÚ pro ČMKOS, 2015, Education at a Glance, OECD, 2016, Studie CERGE Nízké platy učitelů - hodně drahé šetření 2017)

Dlouhodobé většinové dopady:

- prohlubují se rozdíly ve výsledcích vzdělávání mezi jednotlivými regiony
- zvětšuje se rozdíl mezi výkony českých žáků v závislosti na jejich socioekonomickém zázemí (ve smyslu čím horší zázemí, tím horší výsledky)
- obsah výuky je odtržený od reálného života
- učitelé i ředitelé jsou unavení, přetížení administrativou, nedostatečně zaplacení a chybí jim podpora
- děti nemají zájem o své vzdělávání, ve škole se nudí
- je nedostatek pedagogů, pedagogické fakulty vzdělávají pro jiné oblasti více, než pro výuku ve školách
- veřejnost konečně začíná vnímat školství jako dlouhodobý problém (rodiče zakládají malé inovativní školy nebo usilují o vznik inovativních tříd)

Připravujeme včas strategie i cesty k jejich naplnění

Podporujeme celoživotní vzdělávání, neformální vzdělávání a komunitní život škol

Komunikujeme s rodiči

Pečujeme o nejmenší a jejich rodiče

Podporujeme ředitele

Podporujeme školy a učitele

Návrhy možných zlepšení na regionální úrovni

Navržená opatření pocházejí z různých míst
a jsou ověřena praxí konkrétních škol, radnic a organizací.

Podporujeme školy a učitele

Školy a jejich zřizovatelé si mohou být velmi prospěšní a užiteční. Společnými silami dokážou víc, než se postarat o dobrý technický stav školy a její prosté fungování. Voliči mluví o stavu škol ve svých městech a obcích. Je to důležité téma. Většinou jsou rodiči nebo prarodiči a někdy dokonce studenti. Hlasují tzv. nohama. Zapisují se a chodí tam, kde je to pro ně dobré. Hledají kvalitu. Přemýšlejí o tom, co to je kvalitní vzdělání.

- **Snažíme se školám ulehčit od narůstající byrokracie** tím, že nad rámec povinného rozpočtu navyšujeme prostředky zřizovatele na další administrativní sílu nebo externí služby, aby učitelé mohli především učit (Úvaly).
- **Zaměstnáváme přímo na úřadu člověka, který za školy připravuje projekty** a žádosti o finanční prostředky tak, aby se tím samotné školy nemusely zatěžovat. (Svitavy).
- **Vytipováváme si priority**, které pak podporujeme celkově na všech školách a na to tvoříme společné projekty - např. společné vzdělávání, podpora polytechniky apod. (Svitavy)
- **Přilepšujeme školám finančně**, aby si mohly zajistit podpůrné profese jako například speciální pedagogy, psychologa, logopeda, etopeda, rodič mluvčí pro výuku jazyků, lektory češtiny jako druhého jazyka, asistenty pro ředitele/ku, sociální pedagogy (mohou být i sdílení mezi několika školami) či kariérové poradce. Kromě toho pomáháme školám získat na tyto služby finanční podporu z kraje (Psáry).
- Víme, že druhý stupeň ZŠ je kriticky důležitý, **snažíme se tedy podpořit kvalitu vzdělávání na druhém stupni ZŠ** - vytváříme podmínky pro dělení do menších skupin při výuce, rozšířenou nabídku volitelných předmětů, podporujeme neformální vzdělávání (pořádáním besed, a veřejných přednášek) a pedagogy (Psáry).
- **Podporujeme rozvoj všeobecné gramotnosti na středních odborných školách** (např. digitální, čtenářské, jazykové, finanční) (EDUin).
- **Nabízíme (a dotujeme) DVPP** (další vzdělávání pedagogických pracovníků) **v inovativních oblastech** (Psáry).
- **Vychováváme prostřednictvím škol ke zdravému lokálnímu patriotismu** - motivujeme děti, aby z našeho regionu neodcházely (Kolín).
- **Podpoříme vznik žákovského městského parlamentu**, který se spolupodílí na rozhodování věcí týkajících se dětí a studentů (Dvůr Králové)
- **Zajišťujeme hospitace našich učitelů v jiných školách** a podporujeme vzájemné učení od inspirativních škol v našem městě, jiných městech nebo regionech ČR (Psáry, Kolín).
- **Podporujeme praxi studentů pedagogiky** v párových dvojicích s učiteli (Učitel naživo).
- **Nabízíme školám, aby začaly s měřením kvality a zlepšováním klimatu ve školách.** Dostupné jsou autoevaluační nástroje MŠMT: Cesta ke kvalitě a ČŠI: Kvalitní škola <http://www.csicr.cz/cz/Kvalitni-skola> (EDUin, ČOSIV)
- **Využíváme dostupné nástroje pro vyhodnocování kvality škol zřizovatelem** <http://www.nuov.cz/ae/doporuceni-pro-zrizovatele-k-hodnoceni-skol> (EDUin, ČOSIV)

Podporujeme ředitele

Dobry ředitel dokáže změnit školu ve vašem městě nebo obci k nepoznání. Dobry ředitel je dobrá investice. A dobrá komunikace s ním je základ oboustranně prospěšného vztahu škola x zřizovatel.

- **Dbáme na pečlivý a transparentní výběr ředitelů** jakožto pedagogických leaderů s vizí školy a manažerskými dovednostmi. Dbáme na doporučení odborníků ve výběrových komisích (EDUin).
- **Komunikujeme se svými školami a podporujeme vzájemnou komunikaci mezi školami**, například společnými výjezdními zasedáními ředitelů. Takové výjezdy pořádáme jednou měsíčně. Otevřeně na nich řešíme veškerou problematiku včetně rozdělení financí. Usilujeme o to, aby místo konkurence panovala mezi školami spolupráce a tím, že u každé školy najdeme a vyzdvihneme její unikátní výhodu. (Praha 1, Tábor).
- **Podporujeme školy** například zřízením pozice "školského superintendanta" jehož náplní práce je individuálně podporovat ředitele několika škol (Ontario).
- **Zajišťujeme hospitační pobyty našich ředitelů škol** v partnerském městech v zahraničí. Viděná dobrá praxe a pocit, že to jde, je motorem změn našich škol (Psáry, Kolín).
- **Podporujeme ředitele, aby vzděláváním rozvíjeli své kvality leadershipu a strategického managementu.** Programy pro podporu ředitelů škol mohou být například: Akademie pro ředitele, Ředitel naživo (vzdělávání pro ředitele připravují na rok 2019), Škola v kondici. (Liga lidských práv, EDUin, Učitel naživo, ČOSIV)

Pečujeme o nejmenší a jejich rodiče

Děti vstupují do systému vzdělávání a péče často již ve dvou letech. Nějakou formu podpory ocení rodiče i mladších dětí. Nezapomínáme na ně a nevysvětluje jim, že jsou špatnými rodiči, když se na pár hodin týdně uvolní od rodičovské péče.

- **Myslíme na péči o děti ve věku 0 - 3 roky** pro všechny rodiče, kteří to potřebují, v časovém rozvrhu podle jejich potřeb, i o prázdninách. Vytváříme místa v mikrojeslích, dětských skupinách a v MŠ i pro děti od dvou let (Psáry). Podporujeme vznik obecních lesních mateřských škol (Srbská Kamenice).

Komunikujeme s rodiči

Rodiče jsou nejen voliči, ale také často hybná síla změny. Je dobré vědět, co chtějí a potřebují. Jak si představují kvalitu. Je dobré s nimi vést dialog. Je dobré je informovat a vzdělávat.

- **Nabízíme občanům informace** o tom, jaké jsou moderní metody ve vzdělávání, kultivujeme povědomí o vzdělávání, budujeme komunitu, např. formou tematických večerů věnovaných vzdělávání EDUpoint (EDUin) či workshopů (ČOSIV).
- **Hledáme dobré příklady** na zapojování obce do života školy (EDUin + města z projektu Extra třída <http://www.extratrida.cz/>).
- **Respektujeme volbu rodičů a právo dítěte na vzdělávání ve spádové základní škole.** Využíváme nového systému podpor, aby každé dítě mohlo co nejlépe naplňovat svůj individuální vzdělávací potenciál (Rodiče za inkluzi, Nadace OSF, ČOSIV).
- **Používáme Rodiče vítání**, nástroj EDUin, pomocí kterého si škola sama hledá cestu, jak se více otevřít rodičům <http://www.rodicevitani.cz/dotaznik/>.

Podporujeme celoživotní vzdělávání, neformální vzdělávání a komunitní život škol

Už dávno se vzdělávání děje nejen ve škole, ale čím dál tím více mimo ni. Pamatujte na to při svých vzdělávacích strategiích.

- **Podporujeme** (především finančně) **vznik školních klubů.** Když není v dostupné vzdálenosti DDM, podporujeme školu ve vytváření nabídky zájmových kroužků a sportovních aktivit / otevřeme školní sportoviště pro veřejnost (EDUin).
- **Jsme v kontaktu i se školami v naší obci, které přímo nezřizujeme** (např. speciální a některé střední školy) a zapojujeme je do místní činnosti (např. projekt Příběhy našich sousedů, Extra třída atd.) (Kolín).
- **Podporujeme celoživotního vzdělávání:** máme univerzitu třetího věku, kterou realizujeme ve spolupráci s místní knihovnou. Pořádáme zde například kurzy počítačové gramotnosti a jiné (Kolín). V rámci naší ZUŠ realizujeme výuku i pro seniory (Akademie seniorů ZUŠ Hostivař při Praze 15).
- **Podporujeme komunitní přesah školy** (např. Škola jako místo setkávání při sezónních oslavách a akcích) (Psáry).
- **Máme podnikatelský inkubátor** (Kolín).
- **Dotahujeme do konce projekty** na školní hřiště a další vybavení z evropských peněz. Školní hřiště otevíráme k užívání i veřejnosti a na jejich provoz a údržbu pamatujeme v rozpočtech. (Praha 15)
- **Vytvořili jsme kartu pro žáky na bázi jednoduchého platebního čipu**, se kterou mají přístup do systému sdíleného všemi žáky všech škol ve městě. S kartou se dají např. platit obědy, vstupovat na sportoviště a do knihovny, navštěvovat kulturní akce, nakoupit v knihkupectví, koupit svačinu atd. Záleží jen na zřizovateli, co vše s podporou této karty žákům otevře, zpřístupní a umožní, a tím podpoří návštěvu těchto míst žáky (Kolín).

Připravujeme včas strategie i cesty k jejich naplnění

Lidé se musí domluvit na plánu a zapsat si ho. A také připravit realizaci a sledovat, jestli se naplňuje.

- **Vytváříme vize města/obce** a následné plány/strategie rozvoje vzdělávání, do kterých vtahujeme všechny lokální aktéry ve vzdělávání (kroužky, ddm, školy, firmy, atd.) a aktivně podporujeme jejich spolupráci. Ve strategiích je i plán implementace a evaluace (Dvůr Králové).
- **Jako radnice tyto vize reflektujeme** i v investičních strategiích a programovém prohlášení radnice (Kolín).
- **Využíváme MAP** (Místní akční plány) a MAS (Místní akční skupiny) jako nástroj účinné podpory změny ve vzdělávání. Místní akční plán je šance ke zlepšení a změně, nikoliv pouhý nástroj k dalšímu čerpání prostředků (MAP Sedlčansko).
- **Sledujeme demografii v regionu a matriky**, abychom se včas přizpůsobili počtům potřebných budoucích míst v zařízeních (péče 0-3), MŠ, ZŠ (např. Trutnov, Psáry a celá řada dalších obcí).
- **Maximálně se snažíme podporou veřejných škol** (zejména jejich 2. stupně), aby rodiče byli motivováni zůstat v systému veřejného školství. Nicméně aktivně nebráníme vzniku nových inovativních škol. Pokud je zájem a potřeba, snažíme se podporovat v rámci stávajících škol vznik tříd s inovativními postupy (Kolín, Tábor, Trutnov).
- **Máme školskou komisi**, která je složená z lokálních osobností ve vzdělávání a funguje jako poradní orgán (Psáry).
- **Pokud máme v regionu znevýhodněnou školu, řešíme toto systémově**, např. vytvoříme promyšlený systém přesídlování, nabídneme ostatním školám podporu při vzdělávání žáků z této znevýhodněné školy (např. předškolní přípravou, sdílenou poradnou pro školy, podporou podpůrných profesí a úzce spolupracujeme se sociálním odborem při podpoře vytváření dobrého sociálního zázemí rodin dětí). (Krnov, Chomutov, Sokolov).
- **Efektivně propojujeme činnosti v sociální a vzdělávací oblasti** při řešení komplexních problémů jako je třeba záškoláctví (Krnov).
- **Máme zpracovaná kritéria kvalitní školy**, podle kterých odměňujeme ředitele (EDUin).
- **Spolupracujeme s ostatními obcemi na úrovni ORP**, pomáháme si navzájem (větší pomáhají menším, např. s rekonkurzy, sdílíme navzájem příklady dobré praxe). (Otrokovice)
- **Podporujeme funkční a efektivní školské rady**. Prostřednictvím školských rad také komunikujeme se školou představy zřizovatele o obsahu a cílech vzdělávání (Psáry).
- V malých obcích **podporujeme vznik malotřídních škol** (Jihočeský kraj).

Na závěr inspirace navíc

- **Inspirace Města vzdělávání**
<http://mestavzdelavani.cz/inspirace/>
- **Chuťovky pro starosty ukazují, co dokážou mladí lidé udělat pro své okolí** http://www.eduin.cz/wp-content/uploads/2014/05/CHUTOVKY_int02.pdf
- **Extra Třída je možnost, jak aktivizovat studenty pro svoji obec s využitím příspěvku zřizovatele nebo místních podnikatelů** <http://www.extratrida.cz/>
- **Uvítáte konzultace či dlouhodobější podporu na klíč? Zapojte se do Klubu zřizovatelů**
<http://mestavzdelavani.cz/klub-zrizovatelu/>.

NÁŠ PŘÍBĚH:

Jsme lidé, kteří pevně věří, že vzdělání je základní hodnotou společnosti, proto usilujeme o zachování zdravých principů v našem školství a zároveň o účinné změny ve stávajícím systému: jsme iniciativa VZDĚLÁVÁNÍ PŘEDE-VŠÍM a jsme připraveni napomoci systémovým změnám svojí odbornou expertízou.

členové:

Aliance pro otevřené vzdělávání, Asociace lesních mateřských škol (ALMŠ), Asociace malých inovativních škol (MIŠ), Asociace pedagogů volného času, Centrum občanského vzdělávání FHS UK (COV), Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání (ČOSIV), Česká středoškolská unie, EDUin, Liga lidských práv, Nadace OSF, NaZemi, Otevřeno, Pavučina - síť středisek ekologické výchovy, Rodiče za inkluzi, Skutečně zdravá škola, Společnost pro kreativitu ve vzdělávání, Step by step ČR, Škola Můj projekt, Učitelská platforma

Kontakt:

Olga Žáková (tel. 603 169 425, e-mail: olga.zakova@eduin.cz)

Tamara Kováčová (tel. 603 942 437, e-mail: tamara.kovacova@eduin.cz)

EDUin, o.p.s. - Vzdělávání je i naše věc (<http://www.eduin.cz/>)

